

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, szerda, július 28

pedig hasbo v² A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	16 frt.
Egész évre	8 „
Fél évre	4 „
Negyedévre	1 frt 50 kr.
Egy óra helyben	

Egyes szám ára 6 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 4-ik szám.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Tizedik évfolyam.

A HUNYADMEGYEI VASMŰVEK.

E lapunk június 18-ikáról kelt 138-ik számában elmondottuk volt a vajda-hunyadi vasművek történetét, s megemlítettük azon rugókat, melyek az ország kárára ezen művek fejlődését megakadályozták. Felsoroljuk most azon hiányokat, a melyek gátját képezik annak, hogy ezen gyárak szomorú állapotjukból kivergődhessenek.

Alig van iparág, mely az utóbbi három évtized alatt oly óriási haladást mutathatna fel, mint épen a vasipar, és ki hinné azt, hogy annak idején mind a bécsi, mind pedig később a magyar kormány szinte eltiltotta a vajdahunyadi vashámoroknak a tovább fejlődést, amennyiben a befektetésre nézve tett előírányzatot még a legkisebb összegekre is egyszerűen félre dobatta. A mint az ipar-kamara statisztikai kimutatásaiból s a tárggyal ösmeretes bányászoktól tudjuk, a vajdahunyadi complexushoz tartozó összes vasművek csak víz-erővel dolgoznak és tíz évi átlag szerint egy évben csak alig 200 napot munkálkodnak, míg a legkisebb magán vasgyár is rég időktől fogva gőz-erővel dolgozik, emancipálta magát az ingadozó elemektől s ez által évenként legalább 300 napig lehet munkálkodásban.

A vajdahunyadi vasművek mellett akkora fizetésük kell hogy legyen a munkásoknak, miszerint 200 nap alatt megszerzzék azt, a miből 365 napig élhessenek; következőleg a magántüzletekhez képest 33 százalékkal többet kell fizetnie az államnak működésijben.

Mint hogy pedig ezen díj több évi átlag szerint a kudsiri és sebeshelyi állami tisztítóknál 100 kiló kész vas mellett 3 frtot tesz s a magánosoknál alig 2 frtot, tisztán elemi akadálynak tulajdonítható, hogy az állam a vasat egy harmadrésszel drágábban termeli.

Még nagyobb akadály rejlik a vas-előállítás legfőbb factora, a tüzelő anyag beszerzésében. Tudvalevőleg az összes vajdahunyadi állami vasművek a mulhatlanul szükséges tüzelőanyagot, faszenet és hasábos tügyfát az állami erdőkből szerzik s habár hasonlíthatatlan körtelek magán erdőségek vannak, ezek birtokosainak s maguknak a vasműveknek kárára azon erdőségekből fát nem vehetnek, holott vagy le kellene szállítani az állami faárat, vagy pedig megengedni, hogy a magánosoktól vegyék a fát; a mi pedig legjobb volna, a vasművek kellene, hogy termeljék a számukra szükséges fa-

A KELET TÁRCZÁJA.

Szabina hazugsága.

Regény.
Írta:
Cantacuzen-Altecir O. hercegnő.

—
Első rész.
II.
(Folytatás.)

A társalgás kezdett már kissé lanyhulni. D'Essé asszony kifogyott minden mulattatási módokból, mivel kissé felélénkítse azt, midőn észrevette Szabinát egy távolabbi zugban ülve, ki még egy szót sem szólott volt a megvitatott tárgyról.

— Egy véleményemül hiányzik még az M... úr színművéről, — szólott. — Unokahúgom nem mondta még ki övét.

— Oh! talán bizony ér is valamit egy ily falusi leány véleménye, minő én vagyok? — felelt vissza Szabina gyorsan.

— A mi dolgunk azt megítélni, kisasszony, ha ére valamit vagy sem, — jegyezte meg a szerző.

— És nagyon nyílt, nagyon őszinte véleményemet óhajlja-e hallani ön? — kérdezte Szabina.

— Kegyed őszinte nyíltsága csak nagyon hízogó lehet reám nézve, még ha szigorúnak mutatná is magát irányomban, — szólott udvariasan az író, ki csakugyan valamely éles vagdalódzásra volt elkészülve.

— Nős! uram, — szólott Szabina,

mennyiséget. Különben az árak a jelenlegi állapotok mellett következők: A góvásdiai kohónál egy hectoliter faszén az állami erdőszeti hivataltól 46.65 krba kerül és a 3 óra távolságban fekvő kaláni magánerdőségekből ugyanazon mennyiség és minőség 31.3 krba kerül, tehát 15.3 krral kevesebbe.

Mint hogy pedig 100 kiló nyers vashoz 4.87 hectoliter szén szükséges, Góvásdia 100 kilo nyers vásra 73 krral többet fizet mint Kalán; mint hogy pedig 100 kiló rud vashoz 128 kiló nyers vas szükséges, az állami rud vas a magánosokéhoz képest 100 kilonként 93 krral többbe kerül.

A kudsiri és sebeshelyi vasfinomítók hasábos tügyfával dolgoznak s ez is ép úgy, mint a szén, az állami erdőségekből szerezetik be. E fának kubik meterje 1 frt 50 krba kerül. A közelfekvő Ferdinandsbergi magán vasfinomító szintén az állami erdőségekből kapja a fát, de ugyanazon mennyiségben és minőségben körülbelől egy frtért. Mint hogy pedig egy métermázsza kész vashoz 1.3 kubik méter fa szükséges, mázsánként 65 krral drágábbba kerül az államnak a fa, mint a magánosoknak. Összeadva most már mindent, az előadott okoknál fogva 2 frt 58 krral olcsóbban állíthatják elé a magánosok a vasat, mint maga az állam, holott e tekintetben néhány kr különbség is nagy károkat teszen.

Ha meggondoljuk most már, hogy az 1873-iki krach óta a világ összes vasgyárjai nagyon szomorú állapotba jutottak ugyanannyira, hogy a legjobban berendezett és legolcsóbb tüzelő anyaggal dolgozó gyárak is alig voltak képesek hasznót mutatni fel, elképzelhető, hogy milyen lesújtó számokat tüntethetnek fel a vajdahunyadi állami vasművek, de különösen a vasfinomító gyárak mérlegei.

Ez valódi helyzete a vajda-hunyadi állami vasgyáraknak.

Ez az oka annak, hogy az oly óriási jövővel bíró vasgyár, melynek vasa mennyiség tekintetében kifogyhatatlan, minőség tekintetében a világ bármely legkitűnőbb vasárai versenyezhetik, a mely nem csak kelet felé ürvendhetne óriási exportnak, hanem megvethetné a hazában is alapját mindazon iparágaknak, melyekben ez idő szerint Angliából, Franciaországból, Németországból, Ausztriából fedezi az ország szükségleteit, s a helyett, hogy, mint becses kincséből a koronának, hasznót huzna az államra és népeiségre, károk származnak mind a kettőre.

merőn szemébe nézve az írónak, — én úgy találok, hogy ön nagyon megvető véleménynyel kell hogy legyen mindnyájunk felől, nőket s férfiakat összevéve, hogy így kényszerít minket két órán át az ön által nekünk bemutatott nemtelen, aljas emberek társaságában időzni, és úgy találok, hogy pirulunk kellene mind azoknak, kik megtapsolunk oly helyzeteket, melyek, a való életben látva azokat, szégyennel tetéznének. Hallom mondatni, hogy a társadalom megromlott. Kinek hibája ez uram, ha nem az önké s az önközhöz hasonlóké?

— Szabina! te túlhevés vagy! — szólt édeskés hangon d'Essé-né, ki úgy kezdte találni, hogy kár volt hűgát a személyeskedés terére vezetni. De ha Szabina egyszer valaminek neki indult, nehezen tűrt bármiféle féket: e természetet atyjától örökölte.

— Úgy találok, — folytatta a megbotránkozás által élessé vált hangon, — úgy találok és azt hiszem, hogy lehetetlen az embernek testben, lélekben egészségesnek maradni, ha megmérgezett léget szív be; úgy találok, hogy ha önök hozzákarnak minket szoktatni, pirulás nélkül hallgatni meg oly tisztátalan dolgokat, minőkről hallanom kellett, mióta itt vagyok: akkor nincs joguk azt kívánni tőlünk, hogy erényesek és tiszták maradjunk.

Ép annyi volna ezt kívánni, hogy sárban gázoljunk a nélkül, hogy beszenyezzük magunkat.

D'Essé-né igyekezett nevetésre fordítani a dolgot.

Vajjon tudatlanság vagy egyéb mélyebben fekvő titkos okok eredménye-e ezen állapot?

Egy érdeklődő.

KÜLFÖLD.

Gambettát a francia radikális lapok egyre bacsmerlik s azzal vádolják, hogy Franciaországot háboruba akarja sodorni, hogy magát az állam fejévé tegye. A France különösen komolyan veszi a dolgot s e részbeni állításai különösen a vidéken nagy nyugtalanságot keltettek, úgy, hogy egyes képviselők választóik üztönzésére Párisba mentek, hogy ott maguknak az ügyek állásáról személyesen meggyőződést szerezzenek.

Orosz tisztek Bulgária hadseregében. Az orosz tisztek nagy számban lépnek be a bolgár hadseregbe, hol már eddig is tetemes számú orosz tiszt van és pedig 1 tábornok, 8 ezredes, 14 alezredes, 26 őrnagy, 44 százados, 78 főhadnagy és 112 hadnagy. Ezek száma az újonnan érkező orosz tisztek által folyton szaporodik. A bolgár hadsereg hadi létszámát 120.000 főre teszik, melyhez ha a Kelet-Ruméliában szervezett csapatok csatlakoznak, a hadilétszám 150.000 főre emelkedhetik.

A keleti kérdéshez.

Az osztrák-magyar hajóhadat Törökország ellen intézendő európai tüntetésben, mint Bécsből jelentik, a Prinz Eugen kazamat-hajó és a Cuztozza fogják képviselni. A Cuztozza 7060 tonna űrtartalmu, 1000 lörejtű géppel bír, 717 főnyi őrsége van és nyolcz 26 centiméteres Krupp-ágyúval van felszerelve.

A „Pol. Corr.” értesítése szerint a porta végre megállapította a hatalmak együttes jegyzékére adandó válasz szövegét, s e szöveget a szultán elé aláírás végett már be is terjesztették. Magáról a jegyzékről egyelőre csak annyit lehet hallani, hogy igen béktülekény hangon van tartva.

Az utóbbi megjegyzésből azt lehet érteni, hogy a porta a követeléseket nem teljesíti ugyan, de kellőleg okadoztatja, s a követelés lényegén kívül minden egyébét megígéri. Ezt különben bizonyosra lehetett venni, mióta napvilágra jött, hogy a hatalmak nagyban híresztelt egyetértése miben áll.

Az albánok és montenegróiak utolsó összejutkozásáról. Skutariából írják a „Pol. Corr.”-nak, hogy a Dulcigno, Tusi és Gusinjenál, a Skutari-tó és Mircovic közvetlen közelében összpontosított albánok eddigi magatartásukat, ugylátszik, megunták. A tétlenséget nem csak unni kezdik, hanem az desorgan-

— Tudom, hogy ön szíves lesz kiementeni az én kis vad leányomat, — szólott a szerzőhöz.

Ez elnézően mosolygott.

— Szerencsémre hátra van még azt megtudni, kisasszony, — szólt, — hogy egyetlen egy is azon jelenetek közül, melyek oly mély megbotránkozást szültek gegyedben, nem az én találmányom, és hogy színművem legkisebb részletéig hű visszatükrözése annak, mi a való életben történik. E dolgok, melyek annyira fellázasztják kegyedet, fájdalom! épen így megtörténnek naponta a nagy világban.

— Akkor az, mit ön nagy világnak nevez, szomorú, visszataszító valami, és azon társaságnál, melylyel abban találkozik, nagy mértékben előbbre becsülöm tyűkjaim- és teheneimét. Azt hiszem sietni is fogok mentől előbb feltalálhatni azt.

D'Essé asszony belátta, hogy hasztalan kísérlet volna meggátolni akarni unokahúga elkeseredett szó-árját, úgyesen más fordulatot adott a társalgásnak, erősen feltéve magában, hogy jövőre óvatossabb leend. A figyelem más tárgyra fordult. A szegény Szabina, ki nem valami jó kedélyhangulatban volt, magára maradt zugában.

E beszélgetés volt az utolsó csepp, mely túlárastá habozásának és kételyeinek már is csordultig telt poharát, s mely erélyes elhatározásra ösztönöz.

Szabina abban állapotodt meg, hogy még másnap mindjárt elutazik Párisból, mentől gyorsabban, magával vivén kis

nizálólág is kezd rájok hatni. Az albán parancsnokok: Ali pasa, Hodo bej és Bib-Doda herezeg a skutari liga-bizottsággal tudatták, hogy ha az akció soká halasztatik, a liga csapatok közt be fog következni a desorganizáció. E jelentéshez bizonyítékképpen volt csatolva több különböző tábor parancsno ainek a felső albán liga főnökéhez intézett kérvénye, melyben a montenegróiak elleni mielőbbi támadást, csaknem parancsoló hangon követelik, minthogy különben attól lehet tartani, hogy a csapattestek számtalan csapatokra oszolva, a maguk kezére kezdenének működni s ez által a közös ügynek nagy ártalmára lennének. Erről a dologról csak tegnapielőtt kezdtek tanácskozni, de úgy látszik, hogy későn.

A táborozó hadtestek önhatalmulag megkezdék a támadást. — A Moztura-Planinán lévő 4000 emberből álló albán hadtest előhadának is összejutküzése volt a Mircovics mellett táborozó montenegróiakkal, kik 23 halott és 15 sebesült hátrahagyásával, megfutamodtak. — Egy Emig Dibrelli bég és Jusuf bej parancsnoksága alatti 3000 emberből álló hadtest titrelmetlenül követeli a harez megkezdését a montenegróiakkal. Valószínű, hogy már a legközelebbi napokban lesz hallható Antivári melletti harcokról; két befolyásos bizottsági tag, Musani és Daud effendi sürgetik, hogy az akció Antivari elfoglalásával kezdessék meg.

A hatalmaknak együttes föllépéséről a porta ellen, a Journal des Debats a következőleg nyilatkozik: A porta, az angol kormány felszólítására, hogy az április 18-iki konvenczió végrehajtását, vagy is Boiana folyó jobbparti területének Montenegro számára való átengedését három hét alatt hajtsa végre, Dulcigno átengedésének megtagadásával felelt és a konvenczió végrehajtásának három hónappal való elhalasztását kérte. A hatalmak nem adták meg a halasztási engedélyt, s jelenleg az Angolország által a tüntetés iránt tett indítványnyal foglalkoznak.

Ez indítvány, jól megjegyzendő, eddig még csak eszmecsere tárgyát képezte a hatalmak közt, s így még nincs határozott jellege. Merészség volna azt állitanunk, hogy az egyezmény már kész, csak aláírásra vár. Ebben a pillanatban, midőn Törökországot arra akarják kényszeríteni, hogy alávesse magát a berlini értekezlet határozatainak, nem kell kételkedni abban, hogy a hatalmak egyetértének. Egynehány ellenkező jel daczára is el kell bűnnünk, hogy mindegyik hatalom elhatározta magát az egyetértő eljárásra, legalább addig, míg a közös határozatok végre lesznek hajtva.

Egy pár szó

az erdélyrészi, de különösen a szakelyföldi lótenyésztés érdekében.

Az erdélyrészi lótenyésztés több oldalról és szakavatottabb emberek által lett már nyilvános-

nővérét, kinek nem szabad itt e megromlott légkörben nevekednie. Önkénytelenül félhangosan ejtette ki ez utolsó szavakat.

— És kegyednek teljesen igaza van, ha úgy cselekszik! — szólott egy hang szorosan mellette, mintegy felelve gondolataira.

Szabina élénken fordult meg, s arca egész homlokáig mélyen elpirult.

Azon férfiak közül, kiket e háznál bemutatnak neki, jó indulatába vagy becsülésébe ajánlván őket, egyetlen egy volt, ki több érdeket tudott kelteni benne, mint a többiek. Tartózkodó nemes modora által tűnt-e fel e előtte, vagy kevés szavúsága által, melyek mindenike meggondoltságról s józan észről tanuskodott, egyszerű őszinteségtől áthatva. Elég az hozzá, hogy B a r g e m o n t R o g e r volt az egyedüli ember, kit szeretett volna el nem hagyni, midőn elhagyja Párist. D'Essé-né szerette őt, mint nagy jövőjű fiatal embert emlegetni, ki előtt szép reményekre jogosító pálya áll nyitva.

Annyi igaz, hogy kitűnő eredménynyel végezte iskoláit, s később a műegyetemi tanfolyamot; de Szabina soha sem hallotta még róla, hogy valami csoda dolgot vitt volna végbe, vagy mondott volna oly felderítő élezeteket, melyek a szalonokban szájról-szájra szoktak járni, és ezért még jobban becsülte őt. Sze-meiben, melyeket annyi csillogó külfény még legkevésbé sem vakított el, a Bargemont Roger tartózkodó szerénysége, valódi belbecsessel bírt. E mellett még nagyon szép fiú is volt, magas, arányos

Hirdetési díjak.

Egy négyesűg czentiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein et Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvétel irodája Budapest Szerviztér 5. sz.

Nyilttéri cikkek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

ság előtt megbeszélve oly annyira, hogy talán merészségnek látszik igénytelenségem hozzászólása, — de azt hiszem még sem fölösleges, az ügy fontosságát tekintve, ha az nemcsak a nagy, hanem a kisebb tenyésztő által is megbeszélve, annak hiányai feltárva, kellő megvilágításban hozatik, állítatik az érdeklődők elé.

Hogy ezt tehessük, mindenekelőtt vissza kell tekintünk az 1848 előtti időre, t. i. e század elejétől egész a negyvenes évekig, — és örömmel fogjuk látni, hogy az erdélyi lótenyésztés egyes gyűlpontokon — mint Zsibón, Gernyeszegen, Sáromberken, Boncezhidán, Választon, Bálodon és más helyeken, — honnan sugárszerű kihatását nemcsak látni, de tényleg bizonyítani is lehetett, — a tulajdonosok szakszerű eljárás folytán, fénykorát élte.

Az említett helyeken tartott menések nem egy pasának, de a szultánnak magának is szolgáltatottak háti lovat keletre.

Hány mén, hámos és háti lovat küldött egyedül csak Benigni Samu? és hány török jelent meg majdnem minden évben Boncezhidán és Választon lovakért.

Haj, ez az idő lejárt, és az elősoroltam helyeken kevés kivétellel ma a volt kitűnő lovak csak olajba festett képeit lehet feltalálni; — most nem jelenik meg sem egyik, sem másik helyt a vörös sapkás török, és a rakonezátlankodó lö megszabolázására nem vesz selyem zsinórt a zsebéből elő, s titkon, hogy a tulajdonos ne tudja, arannyal nem ajándékozza meg a lovását fáradságáért.

De még a segesvári kupecz sem viszen a gernyeszegi ménesből lovat keletre, hogy azt, mint tiszta arabs lovat, adja az Ausztriából küldött lóvásárló bizottságnak!!!

Mindez régen volt, és az utókor mársziúta azt is mondja rá „talán igaz se volt!”

Régen volt az igaz, de abban a korban volt, a mikor főuraink teljes odaadással és szakértelemmel — tisztelték a mai kivételek előtt — üzték a lótenyésztést. Akkor volt, mikor az importált mén előbb kipróbáltatott, hogy vajjon a hazai anyaggal mily utódot ad, s csak aztán használtatott mint tenyészmén.

Óvatosság voltak régi főuri lótenyésztőink az anyag megválasztásában, kikutatták az éghajlat, a talaj- és takarmányozásnak legmegfelelőbbet, és ha azt megtalálták, csak aztán mentek tovább a tenyésztésben.

E mód- és rendszernek köszönhető Zsibó a kitűnő tanulékony háta és hámos, ennek Választ párját ritkító háta- és Boncezhida hámas lovai.

Régi tenyésztőink működése tehát minden lépten szakszerűleg és aratot kézzel vezetettett — honnan okulás a kisebb tenyésztők, náluk is jó anyagot lehetett feltalálni.

De ezen idők elmúltak és jött egy más

termetű, és Szabina igen egészséges és kezdetleges izléssel birt arra, hogy öntudatlanul is ne bámulja az ily fajta férfias és büszke szépséget.

Már régóta bevallotta magának, hogy Roger tetszik neki, de a felől soha sem elmélkedett még, hogy hova vezetheti őt e rokonszenv.

Szabina, ki soha sem pirult egyetlen érzése miatt is, nagyon őszintén bevallotta ezt is magának.

E perezen mélyen megsértődött, látván, hogy Bargemont úr helyesli elűtázási tervét.

— Mi okon találja ön úgy, hogy nagyon jól teszek, ha ide hagyom Párist? — szólott a leány némi élességgel hangjában.

Roger látta, hogy Szabina meg van sértve s hamiskás mosolylyal felelt:

— De hisz kegyed maga mondotta ezt. Mi teljesen megromlott, dögvészt lehellő lények társulata vagyunk itt, romlott erkölcsű, inségháza ez elvetemültek menhelye, vagy mit tudom én mi? Az egyedüli mód, mint látszik, menekülni a ragálytól, abban áll, mentől gyorsabban szökni előle s megfűródni ennél sokkal tisztább légben.

Mi minket, szegény orvosolhatlanokat illet, nincs más mit tennünk, mint továbbra is elmerülnünk megromlottágunk és vétkeink sarába, minden legkisebb remény nélkül arra, hogy egy könnyű kéz felénk nyulhatik, hogy segítsen menekülni belőle.

(Folyt. köv.)

korszak. Nem a tapasztalatból merített elvekre alapított, hanem a szobatudósok tégel mintájára alapított elv és észnélküli experimentáció korszaka; már 1848-ban lehetett ezt észlelni, mert ez időtájtban kezdett első sorban az ügyek élén álló akkori kormány dertre-borura importálni ugyan angolvéri, de rossz méneket; melyek hosszú pipaszárforma szársonttal és hosszú csukló „csüd“ bírtak. De mert mindenki a divat szerint angolvert akart produkálni, a régi jó zömök testalkatú, gyors futó és kitartó orejt erdélyi faj elhanyagoltatott és a lótenyésztés hanyatlásnak indult.

De hát miért és a sok kapta, gyűrttetem és a lótenyésztésnek a legnagyobb megrontója a tenyésztés bűnének nem ezen időből származik-e?

Határozottan lehet állítani, hogy ez időkorig a Székelyföldön, de különösen Csík- és Udvarhelymegyékben a pók, kapta, tetem stb. ismeretlen volt; úgy még ma is több havasi községben ismeretlen.

Ezen elv- és észnélküli experimentációk 1848 után tovább folytatottak és csak kevés lótenyésztő tudta magát megóvni és ménesét tisztán tartani. Ilyenek voltak, csak néhányat említve, Udvarhelymegyében az Ugroók, Csík-megyében a Mikók és Balásiak, a kiknek a lovaik azután mind a belhasználatra, mind pedig kivitelre kerestek lettek.

(Folyt. köv.)

A mi nincs.

(Nem fűrdői levél.)

Tisztelt Szerkesztő úr! E lapok hasábjain elbeszélte „Én“, hogy mit talált a jegenyei fűrdőn; most rajtam a sor hadd mondjan el: mit nem találtam ott.

Nincs a jegenyei fűrdőn feketekecske, mint Korondon, hol a reggeli és esteli órákban a hegyoldalról összefognak 8—10 darabot, s a borvizet kút mellé állítják szegényeket, s minden illeték kiszabási hivatal nélkül kifélik őket. Aztán a beteg kap kecsketejet borvizzel vegyítve; a kútnerítő széklény leány a kezelő orvost; s a fűrdő hivatalos órája a maros-vásárhelyi cigánybandának a nagy bögője. A korondi lakosbákat a gombásodás megfűrésével erősitik, s a benépesítés emberállatán kívül szű, egér, sváb-bogár által is eszközöltetik. Korondon az adatgyűjtőnek egyetlen biztos lelete van a — hidegtelel; különben egyetlen regényes helye a Firtos nevű sziklahegy, melyhez hogy itt, járható nincsen vágya, a tulajdonos szemérmes magatartásából származik, nem akarván, hogy valaki avval vádolja, hogy magásra vágyó cseléji vannak, s így a Firtost csak a sas szárnyalja meg; a ki pedig mégis megakarja mérni a hegyet, hosszegységül vegye a fűrdőt árszabályzatot, mert ez magosabb a Firtosnál is, de ezt a körülményt senki fiának sem szabad firtatni.

Nincsen a jegenyei fűrdőn, mint Előpatak-on bivaly-csorda, mely megvadul a piros szíre, s így felelőrekkor elenekekelhetni öreg anyáuk bánatos nótáját, hogy: „Piros rózsaszakítalak...“ a nélkül, hogy bivaly-dőfésztől kellene tartanunk.

Nincsen a jegenyei fűrdőn Kossuth-kút, mint Borszéken, hol az öreg Salamon János keservesen buzza: „Ha még egyszer azt izeni“... tudnillik nem a Bukarestből átkaruzott hasznopodár gyönyörű fekete szemű fiatal feleségének a maros-tordamegyei nagyságos alispán legénye által már úgy is ángarsírozott — szobalánya, hanem a magyar történelem legenda szerű alakja, ha Kossuth Lajos Magyarország egykori kormányzója izeni, hazánk kivándó függetlenségének... bocsánat Szerkesztő ur, most veszem észre, hogy arról akarok írni... a minincs.

Telát nincsen a jegenyei fűrdőnek annyi borkészlete, mint a báznaiak. Ugyanis Bázán az emberek besározzák magukat, mert nagy beteg; az egészségesek — s ezek vannak nagy számban — borkurtat vesznek igénybe, s a nemzetiségi öntudat gyorsan fejlődik ott, nem az ész használati lakásában, a koponyában, hanem az öklökben, s innen van, hogy az 1848 előtti erdélyi közjog felosztása szerint, a harmadik natio, egyesítve a nem nationálhál suttyomban, még is megveri a magyar vendéget, ha ugyan a magyar tartja a hátát.

Nincsen a jegenyei fűrdőn annyi szép lány, mint Tusnádon, hol a természet a maga teljes pompájában ragyog, s annyi a vérpezsdítő ózon, hogy a legény-ember a patkoneza kisasszonyt is teljes, kiesztanó virágnak nézi; hol duzzad az ér, mint a tirol feljűt csimpolyája, s lángol a szív akkora üstökkel, a mint ezt a tordai pogácsán kitéteni szokták.

Nincsen a jegenyei fűrdőn medve, mint Szentgyörgy vidékén, hol a beteges bundában végzik a fűrdést, s a hideg miatt képtelenség megkülönböztetni a nevetést a fogvazogtatástól.

Nincsen olyan agglegény a jegenyei fűrdőn, mint a Szőke tulajdonosa, a Székelyföld jeles leirója, kinek egyáltalában nem érdeke, hogy kitűnő gyógyhatású fűrdőjét annyi szép asszony keresi fel; — nem bosszú bajusz és ápolat kőrszakáll után mennek a Szejkére a nők, hanem üdülni, s ezt rövid idő alatt elis

érik, ha nem is járnak úgy, mint az Orbán-lelke, hübele Balázs.

Nincsen a jegenyei fűrdőnek barakk-kórház alaku lakora, mint Szovátnak, hol az épületek szembe állítva, hogy a vendégek reggeltől estig feszélyezték egymást; és a nap egésze ki a vendéglőből a lehető kóranyagot; s nincsen akkora két tőcsája, mely a tulajdonképeni gyógyhelyiség volna, mint a szovátnak, mely szabadon áll merőben, medenceze és korlát nélkül s valóságos pocsoya az egész.

Nincsen a jegenyei fűrdőn annyi kandi ember, mint Szabonyiczán, hol a vízben lubiczkoló közönséget a fűrdő felett levő dombrol bámulni szokás, ez lévén egyedüli szórakozása a látogató szász és oláh vendégeknek.

Nincsen a jegenyei fűrdőnek annyi rongyos kalibája, vaczok épülete, mint Homoródnak, mely a kerekfejtől oláhvali székelyek tulajdona. Esztendőről-esztendőre adják bérbe Homoródot, s innen van, hogy semmi befektetés, építés nem történik. (Az idei bérösszeg 1800 ft.)

Homoródon a kádfűrdő számára a vizet famedencezében melegítik, s ha a donga az égetéstől kiég, mást rak a székely épen mint a koszángó törzs közép Afrikában; aztán az esteli világitás is eredeti: a házak elé lapos követet raknak, ezekre szürkös fenyőforgácsot s meggyújtják, s ilyenkor úgy néznek ki a homoródi lakások mint valami boszorkány tanyák; egyébként a székely a gyógykutba megitatja a lovát, de a vendégnek is maradt.

Hogy mit csináltak a múlt vasárnap Korondon, Előpatakon, Tusnádon, Bázán, Szentgyörgyön, Borszéken, Szabonyiczán, a Szejkén, Szovátn vagy Homoródon, erről még hallgat a kronika.

Azonban a jegenyei fűrdőn nagy élénkség volt, a látogató vidékiek most is szép számmal, csak Kolozsvárról circa 30-an jelentek meg. Aztán vala röktönzött táncz, helyesebben Anna-bál, naptár kénszer nélkül; a sok kisasszony közül névnapja lett Ábrahám Annának; ott voltak egyébként: Deáki Albertné, Hory Béláné, Magyarai Gézáné, Mariann és Gizella, Gyarmathy Róza, Szabó Gizella, Szász Béláné, Ábrahám Sára; Kovács stb. stb. kisasszonyok.

A kolozsvári közönségnek pár év alatt kedvencez fűrdője lesz Jegenyé, ha kellő kényelemmel el leszzen látva; a tulajdonos kath. status eddig circa 26 ezer forint befektetést tett, számosan vásárolnak ház-helyet, s jövő évben több építtetni fognak; szóval reméljük, hogy évente kereskedni fog Jegenyén, az a mi most még nincs.

Horn féle statistika.

A többszöri felszólalásoknak Carl Horn n-szebeni Orsolya-klastrombeli gyóntató és retor arezáttal és vakmerő germanizáló üzelmel ellen, úgy látszik, volt egy eredménye, de a kitanult ember, kirel el lehet mondani: „es ist mit allen Salben geschmiert“ — azt is hasznára tudta fordítani, hogy annál kényelmesebben folytathassa garázdálkodását.

Nemrég ugyanis meglátogatta az állami tanfelügyelő Horn urat, hogy tőle megtudja, hány apáca-tanítónő tud magyarul, stb.

A mint biztos forrásból tudjuk, Horn bediktált a tanfelügyelőnek boldog-boldogtalant s így kisütötte, hogy mintegy tizen tudnak magyarul.

Egyetlen-egy magyar mater tud magyarul s birja elméletileg is annyira nyelvünket, hogy azt az első 6 osztályban taníttatja*) — több nem.

Van ugyan egy vagy legtolebb két nem-magyar mater, ki töredéve beszéli az u. n. konyhanyelvet, de irodalmi nyelvről fogalmuk sinesen. Van egy derék német apáca, ki önszorgalma által elsajátította a nyelvtan főszabályait, tud is szótár segítségével könnyebb dolgokat magyarról németre fordítani, — de hogy birja a magyar nyelvet, ezt állítani maga is a legnagyobb szerényletlenséggel tekintve. A többi kevésnek magyaryelv-tudása csekély elméleti ismereten túl nem terjed, s nem is fog terjedni, a mig Horn uralkodik a zárdákban, mert hisz annak falain belül ez a Murawieffe a magyar nyelv- és szellemnek minden magyar szót a legnagyobb fenyegetések között eltiltott.

De a míg a tanfelügyelő előtt csaknem mindegyik apáca-tanítónő egy tucattele föl, mintha már bírnák azt a „barbar“ nyelvet, addig erőnek erejével a növényekből, a hol csak lehet, németeket farag: magyar származása és magyar nevű gyermekek, kikkel germanizáló iskolájának már sikerült részben elfelejteni anyanyelvüket, németek, nem magyar nevű gyermekek, de kiknek már dátatjuk magyarnak vallotta magát, németek, mind németek Horn furesza statistikájá szerint: ily kettős mértékkel szokott mérni az igazság emez exotikus hirdetője! Nemde nagy szeretet rejlik ily eljárásban a magyar nemzetiség iránt?

Fatádom és keserűség fogja el a honfi szívét, midőn látja, hogy egy ily ember, védve önkénytelenséggel is a hatalmas katolikus papság által, melynek fényes hazafiasságán ő egyébiránt szégyenlőtt ejt, fedve minden megtámadás el

*) Ez is kénytelen volt P. Horn elől menekülni.

len a zárdá szentsége és a területiálitása által, melynek belsejében idejévetete óta a szabályok ellenére is befészkelte magát állandóan, a neki vakon s minden megmondolás nélkül cegedelmeskedő, úgy mint ő maga, külföldi apáca-segereg közepette röntja meg nemzeti tekintetben a vallás palástja alatt legdrágább kincsét a nemzetnek, leány-gyermekeinket! S ez ellen nincs gyógyszer! A püspök súlyos beteg és mikor egészséges volt is, aggkora ellöglőtsága és más itten nem fejtegethető okok ezen ultragermanizator föltétlen védelmére készítették őt, ki Hornot maga hozatta Németből valamely zugából.

S a kormány? a kormány, úgy látszik mitsem tehet: a mit Horn gyermekeinkkel művel, e tekintetben nincsen tiltva, a büntető törvénykönyv egyik paragrafusában sem, és a magyar nyelv oktatása vonatkozó törvényeket látszólag megtartja Horn úr, — csak hogy az eredmény negatív! Vizsgálatot indítani? Erre nézve nagyon helyesen jegyzi meg a „Hon“ hogy az célhoz nem vezetne. Ciga 36—8 külföldi apáca jól dressírozott növendékek és szász cselédség, a nép minden rétegében levő ellenségek, megnyert közegek Hornból a német cultura és „Humanitát“ oly vértanuját penderítik ki majd, hogy még a Szent-István nagy keresztjével díszítik föl! A közvélemény! Mi? közvélemény? ezt Horn szerint Magyarországon néhány zsidó-kölyök csinálja: erre Horn mitsem bedit, hisz discekdve hangoztatja, hogy Németországban őt nem csak „kiálták az újságokba“, de le is rajzolták (abconterfeit)! S nem ettől öszült meg a haja! Ismerünk két magyar testvér: az egyik Dresdában, a másik a Horn által kormányzott kis német-bajor telepítésben növekedett N-Szebenben: a dresdai leány jól és tisztességesen tud magyarul, szereti hazáját, büszke nemzetére; a szebeni nem tud magyarul és most tanítják a szláv házánál a borszeretetre is! Egy másik magyar leány, ki mikor bement a növeldebe, nem tudott németül, most kijöve után kénytelen a magyarból lenni magánoktatást; mert egészen elfelejtette anyanyelvét. Horn statistikájában persze ez is német gyanánt figurál.

A Hornféle mindkét nem emberköltő leginkább az menthet meg bennünket, ha végképpen felhagyunk a német cultura bálványimádásával s nem áldozunk föl a német nyelv tudásért leányainknak, mint e szerencsétlen hazánk leányainak, nyelvét, szívét, lelkét! Magyar iskolákban, nevezet szerint az inkább német társalgási nyelvtől N-Szebenben kiváltképen az államiskolában is megtanulnak gyermekeink annyit nemetül, mennyire szükségük van, s mivel az államnak is érdekében áll, hogy az ifjúság vallás-erkölcsi elvek szerint növeltesse, nincs mit feltüntetni vallásunkat, kivált mert mindig találkozik lelkes segédlelkész, ki gyermekeink hit- és erkölcs-oktatása körül buzgolkodik.

A Horn teremtette viszonyok között minden józanon gondolkodó magyar szülő hazafiassá kötelességévé válik kirtulni Horn dominiumát, melyben ő a hontalanságnak emelt oltárt és melyet ő a legdurvább germanizáció műhelyévé stlycszett.

De nem-magyar szülők is, kiknek érdekében áll, hogy leányaik mind hasznos ismereteket szerezzenek, mind pedig a magyar nyelvet elsajátítsák és megőriztessenek attól, hogy gyöngéd szíveik a közös édesanya, a haza iránti szeretet meleg érzete iránt elfásuljanak, vagy ezt soha meg ismerjék — ne bízzák Hornra gyermekeink tanítását és növelését, ki a „Wessen Brod ich esse dessen Lied ich singe“ sok magyarazató közmondás szerint szolgáltatta már a franciákat éppen úgy mint a poroszokat, a poroszokat éppen úgy mint a bajorokat, a bajorokat éppen úgy mint az osztrákokat, stb, de sehol sem volt megállapodása, sehol sem volt maradása és jelenleg reánk, barbarokra, árasztja német culturájának sugarait.

De ha a honfiak felszólalását Gy. Fehérvárt még mindig nem akarják meghallani és meghallgatni: majd fog keservesen — de későn — esengeni fülök az atyák és anyák felajudlásától.

A kolozvári sétatér-egylet közgyűlése.

1880. jul. 25-én.

A sétatér-egylet ezen 14 ik közgyűlése — fennállása egész korszakában, bizonyára a legnevezetesebb és legérdekesebb volt, mivel abban beszámolván az ig. választmány a lefolyt 1879-iki év eredményéről, egyszersmind azon örvendotes jelenetnél lépett a közgyűlés elébe, hogy a még ki nem sorolt 22 részvényt — a mi 3—4 év alatt lett volna eszközzendő — egyszerre azonnal visszaválthatja; s így részvényeiseivel szemben elvállalt erkölcsi kötelezettségeinek eleget tehet. — A megjelent szász számú részvényesek örömmel fogadták a nagy gondal összeállított, s a múltkor kezelt, s főképpen az egylet 15 évi működését, rövid vázlatban, magába foglaló jelentést, — halásan és elismeréssel emlékezőn meg azon nemrég elhunyt, valamint még élő t. polgártársunkról, a kik tevékeny részt vettek a sétatér kezdeményezésében, berendezésében és díszítésében körül. Egyhan-

gulag elfogadtatott az ig. választmány két indítványa, hogy t. i. a 22 részvény az idén bevaltatik, s hogy az egylet befektetései által eredményezte és 1886. máj. 1-ig haszonbér tárgyiban biztosított 1050 ft. évi jövedelem — jövőre esorlatlanul a sétatér díszítésére fordíttassék.

Az igazgató választmány terjedelmes jelentésében visszapillantván a lefolyt egész 75 évi működésére részletes adatokban mutatá ki a pénzügyi eredményt, mely szerint az egyletnek 2 alap állott rendelkezésére, a részvénytőke és a sétatéri jövedelem, az első képezvén a részvények által befizetett 6524 ft. 50 kr. a második a városolt nyert általány, a mely 1868. óta mint a mely időtől kezdve az egész sétatér egyleti kezelés alá jött 4025 ft. tot tesz az intézetek és egyesek adakozásából, végül a csemete iskolák, fűtermés és az igazgatóság által eszközölt különböző czimti jövedelmekből eredményezve 14,500 ft. tott. — Ezen jövedelmekből a részvénytőke be lett fektetve a sétatér-egyleti építkezésekbe, a sétatér jövedelme pedig a sétatér díszítésére fordíttatott. — Az igazgató választmány jelentése folytán felemlíti azon sztkéses további teendőket, a melyek a sétatér díszítése, de különösen fentartására nézt feltétlenül szükségesek, ezek közt különösen kiemelendők lévén a szamos partok kieözveklése s árelleni biztosítása, az utak porcozódása, az avult őrházak helyébe újának építése, valamint csel-szeritbb vízvezeték és öntözési készületek beszerzése stb. Mindezek részeit az ily uton felszaporodott jövedelemből, részint a hatóság és sétatért látogató t. közönség anyagi támogatásából leendnek eszközölhetők.

Mi is osztozunk a t. ig. választmány azon nézetében és reményében, hogy most, a midőn a sétatéri alap jövedelméhez az egyleti jövedelem is hozzácsatoltatik, a sétatér az egylet fennállása alatt, t. i. 1886-ig eredményteljesebben és a közönség igényeinek megfelelőbben lesz kezelhető, s tényleg kezelve, s azon reményben vagyunk, hogy ezen 6 évi idő alatt a sétatér teljesen parkszertű átalakítása és díszítése nem csak hogy létesül fog, hanem hogy a midőn 6 év leteltével a sétatér-egylet működését befejezve, a t. hatóságunk fogja visszaadni kezelést alá, egy oly sétatérnek lesz, a mely a kor- és közönségünk igényeinek teljesen meg fog felelni.

A közgyűlés további folyamán a megvizsgált számadásokat tudomásul véve, a pénztárnoknak megadta a felmentvényt; továbbá az igazgatóságnak — névszerint Tauffler Ferencz elnöknek, Kőváry László igazgatónak és dr. Hintz György pénztárnoknak elismerést és köszönetet szavazott. Végül dr. Haller Károly részvényes tagtársnak indítványát: a sétatér kezdeményezőjének, néhai Schütz Józsefnek a sétatérben emelendő emlékoszlopára vonatkozólag, a közgyűlés elvben elfogadván, azt a szükséges előkészületek és részletes tárgyalás végett az ig. választmányhoz tette át oly meg-hagyással, hogy a legközelebbi közgyűlésen jelentés tétessék.

Még a választmány kiegészítése — a ki lépők újra választása által — eszközöltetvén, a közgyűlés a sétatér felvirágoztatása iránt a legszebb reményekkel elelve — szétoszlott.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kossuth iratainak második kötete még ez évben megjelen. Kossuth a második kötethez is terjedelmesebb előszót írt.

*

A képzőművészeti társulat műlapjai. A képzőművészeti társulat jövő évre négy műlapot készített tagjai számára. A műlapok közül három az országos képtárban levő festmények után készült rézkarcz lesz. Czímük a következő: „Szt. Mária“ Luis de Vargastól; „Usztató“ Wouwermann tákjépe és „Szt. András vértanúsága“ Riberától (Spagnoletto.) A negyedik műlap lesz a legfényesebb és legérdekesebb. Ez t. i. Benczur a muzeumi képtárban levő „Szt. István megkereszteltetését“ ábrázoló jeles festménye után készült. A metszés alá szánt lapot Benczur maga rajzolja és rajzának különös értéket kölcsönöz meg a változtatások által is, melyeket a kompozícióban eszközöl. Egy ilyen változtatás az, hogy a rajzon a keresztvíztartó medenceze felé hajlott Szt. István feje fölött anyagalkal lebegnek a magyar szent koronát tartva, melyet mintegy az égből hoznak alá. E körülmény nem csekélylő változtatja a jelenet alaphangulatát, nagy fokozza a ragyogó pompát, mely az ünnepélyes díszl csoporton elterül.

*

Nyolczvanéves bibornok mint vigjátékiró. Newman angol bibornok ki jelenleg nyolczvanadik évét járja, legujabban egy vigjátékot írt latin nyelven. Címe „Pincerna.“ A birminghami eddasteni oratorium tanulói adták elő válogatott társaság, legnagyobbbrészt katolikus főurak előtt. Newman bibornok azelőtt tanár volt az oxfordi egyetemen, s mellett, hogy egyike azoknak Angliában, kik legjáratosabbak a classicus ókorban, mint angol író is jeles műveket írt.

*

A párisi comédie française jövő hó

25-én fogja megtünneplni alapításának két-századik évfordulóját. E napon kezdetben Molliere „Misantrophe“-ját és „Turtuffe“-jét akarták adni, de tekintettel a nagy hősegre, meglegezőnek egy rövid classicus darabbal, s az ünnepélyes előadás szeptember végére marad.

*

A brüsseli zeneversenyben az első díjat Rudolf trónörökös prágai ezredének zenekara nyerte meg.

Kivonat a „Budapesti hivatalos Közlöny“-ből.

Árverések. Todda Mihaila 632 ft-ra b. ingtl. aug. 7-én Alezinán, Borzanu Mihaila 611 ft 33 kr-ra b. ingatl. aug. 14-én O-Girbón, Kerscedi Kata 4194 ft-ra b. ingatl. aug. 26-án N-Szebenben, Andrási József 1210 ft-ra b. ingatl. aug. 26-án, Welther Károly 420 ft-ra b. ingatl. aug. 30-án Brassón, Schenker Márton 427 ft 30 kr-ra b. ingtl. sept. 7-én Erkeken, Nagy Áron 4737 ft-ra b. ingtl. aug. 19-én Kőpeczen, Axintea János 430 ft. 50 kr-ra b. ingtl. aug. 25-én Hidvégen, Kopár Simon 2403 ft-ra b. ingtl. aug. 11-én Sz.-Ujvárt, Román Boriska 466 ft. 20 kr-ra b. ingtl. aug. 23-án Borbándon, Kotis Jozefa 1486 ft-ra b. ingtl. aug. 23-án Gy.-Fehérvárt, Biró Sándor 700 ft-ra b. ingtl. aug. 25-én Árkoson, Kessler Ágatha 969 ft-ra b. ingtl. sept. 1-én Alezinán, Frits Rezső 7645 ft. 89 kr-ra b. ingtl. aug. 23-án Radnóthon, Bildea Niculai 2734 ft. 80 kr-ra b. ingtl. aug. 19-én Ó-Herepén, árvereztetni fognak.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1880. jul. 27.

Helyi hírek.

— A kolozsvári országos dalártnepély rendező bizottságának műszaki osztálya tegnapi délután megtartotta alakuló gyűlését. Elnökök dr. Hintz Györgyöt, Alelnökök Zsigmond Ákost, jegyzővé Keresztes Lajost választotta. A gyűlés egyes tárgyai közül kiemeljük, hogy Kolozsvár város részéről egy 300 ftos versenydíj, a kolozsvári dalkör és dalegylet részéről pedig szintén értékes versenydíjak jelentettek be. Elhatározatott, hogy a központi igazgatóság szintén meg fog kérdeztetni, hogy minő díjat títz ki, valamint lépések történetek a kolozsvári hölgyek díjának beszerzésére. Határozatba ment, hogy az öszhangverseny a nyári színházban, az egyletek versenye pedig a téli színházban fog végre menni, ezenkívül dr. Hintz György indítványára városunk összes zenekedvelői valamely templomban hatalmas egyházi zenetűnépélyt rendeznek s egy bizottság küldött ki az erők kipuhatolása végett. Az országos dalártnepélyek alkalmával kiadni szokott emléklapok szerkesztésére pedig lapunk szerkesztője kérést fel

— Dr. Dadai Jenő a kolozsvári tud. egyetem természetudományi fakultásának tanárségéde megbízott a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium által az erdélyi részben phylloxera vizsgálattal; eme működése kiterjed a következő községek szőlőtelepeire: Nagy-Küküllő-megyében a keresdi járásban: Almákerek, Bato, Keresd, Földszin, Fehéregyháza, Rudaly, Szászpatak, Volkendöl, Szászújfalú, Zoltány, Apold, Dános, Holdvilág, Miklóstelek, Nagyszőlös, Pródt, Segosd, Szászdálya, Szászkeresztur, Szászkéz, Szász Szent-László, Medgyes és Segesvár. Kis-Küküllő-megyében: Dicső-Szent-Márton, Abosfalva, Ádamos, Baja, Balástelek, Bernád, Bonyha, Bóráz, Cstődötelke, Darlócz, Désfalva, Dombó, Felső-Kápolna, Gálfalva, Harangláb, Héderfája, Jövedics, Királyfalva, Küküllővár, Lepend, Magyarsáros, Mikefalva, Pöcsfalva, Pöcsotelke, Sövényfalva, Szászeszváras, Szász-Dányán, Szőkefalva, Völer, Széplak. — Dr. Daday körúttjára holnap indul el, a megvizsgált szőlőterületek kiterjedéséről s a vizsgálat eredményéről hivatalos jegyző-könyvet fog felvenni, s lehetéknél jelentést tesz a borászati kormánybizd. köztosnak, s ha valahol phylloxera-t constalt, e köztosnak, a minisztériumtól táviratilag értesíti. Utatitása értelmében a szőlőgazdákát a phylloxera rovar természeté és a veszély nagyságától felvilágosítja, s a helyszíni vizsgálatra alkalmatlan napok alatt pedig népszerű előadásokat fog tartani. Dr. Daday vizsgálatáról lapunknak tudósításokat fog küldeni.

— Vízbe fuladt. Szemacsi Mihály czipészternél dolgozott, f. hó 26-án d. u. 4—5 óra között a Kis-zugónál fűrdősközben a vízbe fuladt; hulláját kórházba szállíttatott.

— Kéménygyulladás. Ma délután 2 órakor a Kismester utzában egy kémény kigyúladott s ennek következtében a tűzoltók vészjele verte fel a lakosságot. A roppant szélben és hőségben mindenki megrémülve szaladt az utcára, nagy veszedelemtől tartva, a gyulás azonban minden baj nélkül hamar elnyomatott.

Hazai hírek.

— Vidéki csendélet. Egyik nagyobb vidéki városból írják a M. H. könyvomat lapnak e történetet: X. közigazgatási főbb tisztviselő neje cselédet fogadott; de a lányt nem tartotta miudjárt magánál, csak a könyvét, hogy férje

beleegyezését is kikérje. A férj, ki egy távoleső részében a városnak hivataloskodott, este, mikor hazajött, ingerülten monda, hogy ezt a lányt nem kell felfogadni, mivel igen haszontalan nő. Az asszony másnap megmondta a lányának, hogy férje nem akarja felvenni. Igen? — és tudja miért nem? — monda a cseléd, azért, mivel én az — ur szeretőjénél voltam szolgálatban. Ha nem hiszi, lesse meg őket holnap az iskola-kertben. Pontos address után a feltékény nő kikocsizott a kijelölt helyre — s ime férjét az osztálytanító nevével édes enyelgésben találja. Dühöt elkapatva a szeretőre rohant, s látma lett. A tanító is kijött az osztályból s hármzan verték a megcsalt feleséget, ki örfjngve futkosott ide-oda, kicsödtve az iskolás gyereket, fikat és leányokat. A roppant botrányra kiesődtül a környék népe. A tisztviselő nejt orvosi felügyelet alá kelle helyezni, tébolyodottnak hitték. A tanítónó visszament az iskolába, de a nagy növendék leányok szó nélkül, pirulva fogadták. Az ügy az iskolaszék elé került, mely a tanítói nevével együtt más kerületbe helyezni kérte. A tisztviselő neje pedig súlyos testi sértés miatt feljelenté férjét, de néhány nappal ezelőtt kibékült titlen férjével — a panaszt visszavonta.

— **Nylt számadás.** Gyaluban folyó év július 4-én az „országos vereskereszt, fiók-nögyet” által, a vereskereszt segély-alapja javára és az állami iskola szegény tanuló segélyezésére rendezett nyári táncvígálm összes bevétele 252 ft. 80 kr., a kiadás 126 ft. 77 krajczár. Megmaradt haszon 126 ft. 3 krajczár, melyből a „veres kereszt” fiók-egyletnek 87 ft. 51 és fél krajczár; az állami iskola szegény tanuló segélyezésére 38 ft. 51 és fél krajczár adatott át. Felülfizetni kogyeskedtek: Gróf Bánffy Béla 10 ft, Gróf Haller Gáborné 3 ft, Gróf Eszterházy Kálmáné 5 ft, Bárd Josika Andorné 5 ft, Bárd Josika Gyuláné 5 ft, Kónya Miklós 1 ft, Hecezi István 1 ft, Lázár István 1 ft, Rosenberger Bernád 2 ft, Orbán József 1 ft, Rieger Imre 1 ft, Bocz István 1 ft, Zöld József 1 ft, Dénes Elek 1 ft, Weis Lázár 1 ft, Somlyay László 1 ft, Barthá Lajos 1 ft, Molnár József 2 ft, Boér Sándor 1 ft, Florián Sándor 1 ft, Tauffer Ferencz 1 ft, Benigyi Samu 1 ft, Stein Gábor 1 ft, Márkus Zsigmond 1 ft, Zsigmond Ákos 1 ft, Walsér Ferencz 3 ft, Wagner Frigyes 1 ft, Vass György 1 ft, Fereneci Ignác 1 ft, Bokros Ádám 1 ft, Stengel Gusztávné 1 ft, Balogh Lajosné 1 ft, Tauffer Adol 1 ft, Bányai Györgyné 1 ft, Kerekes Bogdán 1 ft, Dr. Siegmund József 5 ft, Pfalz Károly 1 ft, Szakács István 1 ft, Gyarmathy Miklós 2 ft, Sebestyén Mihály 2 ft, Cziegler Emil 1 ft, Kárvázi Árpád 1 ft, Rueska Tivadar 1 ft, Rosenberger Lajos 1 ft, Végh Lajos 1 ft, Ázbely Jakab 1 ft, Czakó József 1 ft, Hottner József 1 ft, Semmel Sámuel 2 ft, Czece Péter 2 ft, Váradí Károly 2 ft, Dr. Nagy János 2 ft. Fogadják a tisztelt felülfizetők adományaik kegyességéért a rendező bizottság nevében az országos vereskereszt gyalui fiók-nögyet szíves köszönetét. Gyalu, 1880. július 26-án. Szakács István r. b. elnök. Zöld József b. jegyző.

— **Sikkasztás a főváros házi pénztáránál.** Tegnap a fővárosban nagy sikkasztásnak jöttek a nyomára. Az esetet a főpénztárnok fűdözte föl, s azonnal jelentést tett a főpénztárnak, ki rögtön intézkedett a megjelölt könyvek átvizsgálása iránt. A vizsgálat tegnap délelőtt Gerlóczy alpolgármester által Lampl Hugó főszámvevő és Horváth János adóügyi tanácsnok jelenlétében teljesítették s konstalták, hogy tizenöt-tizenhatezer forintnyi hiány van. A sikkasztás tettesei Keiner Adolf alpnztárnok és ennek ellenőre Hegedűs József liquidátor voltak. A sikkasztást már három év óta tűzték bűnös összejátszással olykép, hogy a felektől beszedett pénzeiről az ellennyújtákat az alpnztárnok összelepte. Hegedűs pedig nem vezette be a naplót. Ez a sikkasztás folytatott a tanács pénztár vizsgálatai mellett, évenkénti négyzeri rendes és két-két rögtöni utannézés daczára, a mi egyrészt a család körmőfont voltát, másrészt pedig a tanács pénztárvizsgálatok alaposságát (!) mutatja.

— **Orlay Soma,** korán elhunyt szerencsétlen festőnek hagyatékát tegnap délelőtt kezdtek árverelni a fővárosban. Délelőtt a butorok kerített dabra, ellenben délután 3 órákor kezdtek meg a műterem tárgyait árverezni. Nádgyon szomorú látvány az, ami itt a néző elé tárul. Régi képek, s újak vázlatai, szobrok, könyvek, arczképek hervernek szanaszét; itt pancéldarabok sisakkal, amott aczélmetszetek gyűjteménye, tárolabb egy könyvesomó, olyan műveléssel, melyekbe szerzőjük: Vörösmarty Mihály, Jókai maguk jegyezték nevüket; a finom faragású székeken kis női büröndök, esecsebecsek, a zughan Petőfiének egyetlen igaz arczképe, náti támasztva a falnak, fölötté Ossian képe, aztán „szent Erzsébet bucsujá”-nak több vázlata, Attila esküvője, Zách Felicián stb. Orlaynak néhány rokona, ki fölment a vidékről a fővárosba, hogy az ereklyék közül megmentse, amit lehet, ott sétált a műteremben, nézte az albumokat, vázlatkönyveket, míg a szomszédteremben pokolivá vált a zsibárusok zsiája, kik egymásra verték a butorok árat. Egy fekete doboz van tükör alatti asztalon; a fekete papírfüzetet belepote a

por; a dobozban van néhány összezsugorodott szalag, egy-két szál elszáradt virág, kevés apróság — szeretettek emlékei. A dobozon széles fehér kereszt, melyen Orlay által írott e szavak egész tragikumát rejtik e szerencsétlen festőnek; a keresztalakban írott fölírás a következő: 1876. január 3. reggeli 8 órákor. A mindent tudó böles isten koblettől elszakítá, s magához vette az én Mariskán, az én egyetlen földi boldogságom, kivel sirba szállt életem öröme s minden reménysége. 1878. febr. 19-én. Magához szölitá az Ur utolsó földi kincsemet, egyetlen fiamat, Gyulámat. Most már, hozzá sietek!

Vegyes hírek.

— **Eugenia ex-esásznárnék** azt a tanácsot adja Paul de Cassagnak, hogy Anglián, mely nem engedé meg, hogy elhunyt fiának szobrát a Westminsterben fölállítsák, álljon bosszút az által, hogy férjének és fiának eltakarított hamvait emeltesse ki nyugvó helyükből, vigye el a föld bármely zugára s egy pillanatra se melltassa többé az átkozott Angliát, hol, ha emléket meggyalázzák, mintán előbb gyáván megengedték, hogy legyilkolják. A bonapartista sajtó, ugylátszik, arra akarja kényszeríteni Eugeniát, hogy vonuljon kolostorba, kikerülvén ezáltal Viktoria angol királynő vizasztalásait. A köztársasági sajtó ellenben örvendő e égtétellel vesz tudomásul, hogy az angol parlament tekintettel volt Franciaország nemzeti érzelmeire, s hogy az angol közvélemény férfiasan vette védelmébe a köztársaság londoni képviselőjét, Challemel-Lacourt az ellene szórt rágalmak ellenében.

— **Fegyencz-lázadás.** Rómából írják, hogy a civitavechiai fegyházban a fegyenczek fellázadtak. Az őrség el akarván nyomni a lázongást, megrohanta a rabokat, a kik közül három meghalt és hét megsebesült. A katonák közül is megsebesültek hárman.

— **Ivon Emma, a szép milanói színésznő,** kinek Génában történt elfogatását már említettük, nagy érdekesség tárgya most Olaszországban. Püre oly feltűnést keltett, mint annak idején a Lambertini-Antonnelli pör, s tárgyra nézve hasonlít is hozzá. Ivon Emma 1863-ban 14 éves leánya volt, s anyjával, a ki Michon grófnőnek hívatta magát, Flórenczben lakott. Michon asszony szellemidézéssel foglalkozott; összejöveteleket tartott, a melyeken a szellemek nyilatkozatát egy szép görög és egy bájos amerikai nő magyarázta a jelenlévőknek. Két év múlva azonban a két hölgyet egyszerre elbocsátotta; a városban pompás lakást bérelt. Sokszor látták a flórencziek sétálni Emmával, a ki ragyogó szépséggé fejtelt. A pénzt, mely a fényűzésre kellett, mint a párisi Figaro írja, — Viktor Emánuel olasz király adta. A re galantuomo, hogy társadalmi állást adjon Emmának, egy Persina nevű emberhez adta nőül, a kit azonban rögtön elküldött különféle missiókkal Egyptomba és Amerikába, a hol királyi költségen utazott. De Viktor Emánuel király nagyon változékonny érzelmt volt, Emma is kegyvesztett lón s tekintélyes vagyonával, melyet az olasz királynak köszönhetett, Milanóban költözött. Itt szépsége csakhamar számos imádót esalt körébe. Az előnyben részesített imádók között volt Silvestri nevű gazdag ifjú volt, a ki mindent feláldozott, csak hogy kielégítse a nő szeszélyeit. Emma arra a gondolatra jött, hogy színésznő lesz; csakugyan beállt színésznőnek s hamar híressé vált. Hogy azonban Silvestrit szorosabban kapcsolja magához, anyának tetette magát. Silvestri erre nőül vette Emmát. A véletlen ugy akarta, hogy Silvestri elutazték egyidőre Olaszországból. Mikor visszatért, neje egy kis leánykát tett karjaiba. Három hónap múlva azonban Silvestri megmérgezte magát. Az övezgye Rómába ment, a hol mulatságokra fojtotta gyászát. Utoljára Genában színésznősködött, s itt is fogták el. Mint kiderült, a kis leány, kiről azt monda, hogy az Silvestri gyermeke, a kit Silvestri anyja anynyira szeretett, hogy 18,000 frank évi járadékot is kötött le Ivon Emmának, nem Silvestri gyermeke volt. Egy környékbeli leánytól vásárolta azt meg Emma, midőn az a leánykát a lenczházba akarta elhelyezni. A leánya atyja évek multán keresvén gyermekét, hosszú kutatás után rájött a csalásra s följelentette a dolgot az államügyésznek, ki Ivon Emmát, anyját és még három bűntársukat rögtön elfogatta.

— **Cseh kérvény** a franciaia képviselőház előtt. Azon számos kérvény között, melyet a kamarának a lefolyt ülészakon elintézni kellett, volt egy cseh kérvény is, persze nyakatekert franciaia nyelven fogalmazva. E kérvényben Zsiskod község koldult a franciaia kamarától segélyt temploma fölépítésére. Már az magában eredeti ötlet, hogy a cseh urak idegen ország parlamentjétől koldulnak. Ez csak olyan muzsikuspépségtől telhetett ki, mint a cseh. Az instáncziát a „szétaraszta”, Wertmüller ur irta alá, utána következtek a kupakatanács többi tisztelt tagjai. A kérvényezők hivatkoznak arra, hogy patrónusuk a prágai érsek, Schwarzenberg herceg. Azonban alig hihető, hogy az érsek ur ezen petitióról tudomással bírna. Megjegyzendő, hogy a kérvényezők azzal indokolták kérvényüket, hogy a francziák a szegedieknek is sokat adtak. A franciaia kamara kérvényi bizottságának véleményét, mely a következőleg szól, a

kamara egyhangulag elfogadta: „Mivel a kérvényezők, kik egyszersmind külföldiek is, nem bírnak azzal a szocialitációval, hogy olyan törvény alkotását provokálják, melyekhez csak a kormány vagy a parlament adhatja meg az iniciatívát, a 19. bizottság ajánlja, hogy a kamara e kérvény fölött térjen napirendre.”

— **Földrengés.** Manillában nagy földrengés volt e napokban, melyről a következő részleteket írják: Az első rázkódás 70 másodpercig tartott, a midőn kilencez benszüllött meghalt és 21 más megsebesült. Egy második lökés 40 másodpercig tartva délután 4 órákor következett be; két benszüllöttet ölt meg és ötven más egyént megsebesített. Az urópaik mindig sértetlenül maradtak. Több középület összeomlott. A lakosok a mezőn kerestek biztonságot maguknak. Lagunában és Rabacanban szintén több épület omlott össze. A föld több helyen megnyílt s a repedésekből füst és forró víz tört elő, a mit hamueső követett. A hatóságok azonnal intézkedtek, hogy a sebesülteket a kellő ápolásban részesüljenek. Más értesítés szerint a földrengések e hó 13-án kezdődtek s tegnapelőtt ismétlődtek, azonban legerősebb volt 13. és 20-án. A templom és laktanya Manillában összeomlott. A csapatok most a városban kiült állomásoznak. A Luzon sziget valamennyi tűzhányója teljes működésben van. A sebesülteket és szűkölködők részére nyilvános gyűjtést indítanak.

— **Vizen járó ember** mutogatja magát jelenleg New-Yorkban. Van két öt-öt láb hosszú cipője ezinkből, melyek öt hüvelyk magasak. A közepén csak akkora nyílás van, hogy a lábfej beférhet. Különben az egész légmentesen van elzárva, hogy a víz be ne hatolhasson. Cipője csak három hüvelyknyire merül a vízbe. Soule, e cipő feltalálója inkább csuszik a víz tetején, mint megy; mintha korcsolyáznék.

— **A dinnye saison** közeldével egy adomát említettük fel, melynek hőse Amurat, a kegyetlen szultán. A szultán roppant bolondja volt a dinnyének. Kertész egy este örömmel jelentette, hogy másnapra egy pompás dinnye lesz érett. Éjszaka azonban a dinnyét valaki ellopta. A gyanu az apródokra esett. Amurat magánkívül volt dühében, mert mindegyik apród tagadta, hogy ő lopta volna el a dinnyét. A böles szultán másképp nem tudván kisütni az igazságot, az apródokat sorba banyat fektette, s gyomrukát felnyitatta. Az ötödik apród gyomrában meg is találták a dinnye maradványait. A böles szultán erre megnyugodott, kitudta a bűnös.

— **A pápa mint korrektor.** A vaticán nyomdájában most nyomtatják azokat az okmányokat, melyek a szentszék és Belgium közt folyó viszátkodásra vonatkoznak. Mint a Pungolo írja, e nyomtatványok kefelevonatait a pápa minden este dolgozó-szobájába viteti s maga korrigálja ki. Ha sajtóhibák maradnak a munkában, vajjon lehet-e binni a csalhatatlanságnak.

— **Mit jövedelmez Karlsbad?** A világhírű karlsbadi fürdőt 1876-ig Mattoni, a budai keserű-források bérleje birta, „előbb 7000, éttöb 1400 forint évi bérért, azonkívül a karlsbadi só vámföntjéért 2 ft 20 krt fizetvén a községnek. 1877-ben azonban Schottländer egy-szerre 56,000 frttal nagyobb ajánlatot tün a viz kizárólagos használatáért s így a monopólium neki adatott ki évi 70,000 forintért, a só ára — melyből az idén hetvenezer fonton feyült árusított el — ugyanaz maradván. Ám Schottländer, kinek szerződése még csak két év múlva járna le, már most évi 10,000 forinttal hajlandó emelni a bérösszeget, ha szerződése további tíz évre meghosszabbíttatik. A bér és a só 200,000 frtta azonban még nem az összes jövedelem, mert ezeken kívül vannak a fürdői díjak, melyek személyenként átlag 8 frtta számítva, az idei 25,000 vendég után szintén mintegy 200,000 forintra ragnak, nem is számítva a város különböző fekvősegei, lakásai, vendéglő után nyert jövedelmeket. De költelekiz is a város, fürdője emelése érdekében, eleget; így az utóbbi években készült a „Mühlbraun-kolonna-de” 660,000 frton, a Sprudel kolonnádja 238,000 frton, titak 10,000 frton, a láb-fürdő 80,000 frton satb. Most tervezik az új színházat, melynek helye számára 117,000 frton öt házat sajátítottak ki, az építendő vízvezeték költsége pedig 500,000 forint lesz. Szóval, ha van Karlsbadnak bevétele, de van kiadása is. Hanem azért még mindig marad is valami kevés a város császájában.

KÖZGAZDASÁG.

Az iparos gazda. (Folytatás.)

Épen Nyugat-Európa gyárosai azok, kik a „szakmunkákat” újabb szakokra osztva, mindinkább, elaprózzák, elkülönítik más dolgokban, úgy hogy a kézműveseknél is, így megoszolván a munka, vannak szakmunkások, kik egész életükön át csupán székllábat csinálnak, és soha nem egy egész székét, míg a gombos és varrótű gyártásnál 10—15 szakmunkás foglalkozik, ezen egy iparszaknak egy-egy kis részecskéjéért. De nem így a síttemények készítésénél, mert itt a vegyítés mestersége és nyerceménye abban áll,

hogy egy-egy anyagból keveset vegyünk, ahhoz más anyagokat is alkalmazunk, de el ne dobjuk, ne mellőzzük a többi alkatrészeket, melyek más és ismét más összetételekben jól felhasználhatók. Angliában, mint látjuk, több mint 100-féle sítteményt készít egy-egy biscuit-gyáros, és ezen síttemények nem csupán alakjukra, vagy némely jellemző alkatrészekre nézve különböznek (mint nálunk a kisebb-nagyobb tejes, vagy tej nélküli, vajjas, tojásos zsemlek vagy kiplik stb.), hanem belső anyag-tartalmukra nézve száz vagy száz husz-félék, különbözök olyannyira, hogy alig találunk közöttük kettőt, mely egymáshoz valamilyen azonoságnak látszanék, vagy ahoz főbb részeiben hasonlítana.

A tanulás ezekből elég világos. Nem csupán a buzát, rozst és tengerit, hanem mindenféle gabonamell és hüvelyes veteményt liszté kell őrletnünk, még a burgonyából is lisztet kell készítenünk, s iztíket egymás által, fűszerezéseket pedig czukorral, gyümölcsnemlekek stb. kell sokféfére tennünk, ha kereskedelemre alkalmas, hónapokig romlás nélkül eltartható ezikeket akarunk belőlük készíteni. Ezen ezikek, s a legjobb száraztészta anyaga, Magyarország bármely vidékén még elég bőven feltalálható, s ha terményeink egy részét a Nyugat-Európában érvényre emelkedett uton-módon dolgozzuk fel, kétséget sem szenved, hogy egyrészt a háztartásnál igen jelentékeny megtakarítást eszközölhetünk e legjobb anyagokban, s emellett a családtagok valódi igényeit a kor s egészségi állapot és foglalkozás (anyag-fogyasztás) kívánalmai szerint helyesebben kielégíthetjük; másrészt nagy mennyiségű élelmi ezikeket bocsáthatunk forgalomba, melyek évről-évre jó piacokra találunk Nyugat-Európa fővárosaiban; kivált pedig a tengeri kikötőkben.

Hus és zsir nemek.

Állattartásunk hus és zsir termelése szempontjából: nem kielégítő.

Az élelmi szereknek, suly szerint kisebb, de táp- és pénzérték szerint nagyobb részét képezik kivált Nyugat-Európában a hus- és zsirnemlekek, melyeket a leölt s az élő állati termények, melyeket az állatoktól nyerünk. Nyugat-Európa népei legtöbb hus- és zsirnemleket „termelik”, de fejenként sokkal többet fogyasztanak, mint Kelet-Európa népei. Magyarország, mely Európa közepén fekszik, saját fogyasztásán felül jelentékeny mennyiségű hus- és zsirnemleket szolgáltat nyugati szomszédainak, sőt Angliának is. De kivitelnk még közel sem annyi, mennyit ily elsőrendű „termelő”, és egyszersmind „kevessé-népes” országtól méltán igényelni lehet.

Állattartásunk mérve ugyanis szám és suly szerint, messze elmaradt a nyugati államok állattartásától, ha a hust és zsir szolgáltató állatok tömegét a művelés alatt álló talaj mennyiségével s minőségével hozzuk párvonalba. Messzemaradt olyannyira, hogy ha egydév veszszük számba a Magyarországon s Ausztriában termelt élelmi szerek értékét, ez évenként csak m. e. 526,600,000 frtta megy, míg Anglia e nem-beli termelésének értéke 650 millió frtta tétetik, melyben nagy tulsulyban van az állatoktól nyert érték a gabona, s más lisztnemlek irányában, míg viszont Magyarországon csupán a liszt-nemlek termelése vetekedik Anglia termelésével.

Azt tehát, hogy ily csekély mérvű termelés mellett is rendesen „van, mit eladnunk”, csak annak tulajdoníthatjuk, hogy hazánk népessége, hasonló nagyságu területén félaunyi, mint Angliáé, hol az iparos nép, a hus- és zsirnemleket mint szintén az állati terményeket fejenként is sokkal nagyobb mérvben fogyasztja, mint népünk, melynek nincs módjában a „husra való” kellő mérvű beszerzése.

Magyarország területén, a közelebbi összeírás alkalmával találtott kereszám 6 és fél millió db szarvasmarha. Ez Ausztria kisebb és soványabb területéhez viszonyítva is kevés, mert ott 7 és fél millió szarvasmarha találtott, és pedig átlag vére nagyobb sulyban, és jobb állapotban, mint nálunk. Találtott továbbá nálunk 15 és fél millió juh, mit szám szerint kielégítőnek mondhatunk, de minőség szerint nem, mert felényi hust sem szolgáltat, mint p. o. az angolországi juhok. A sertések száma csak 4 és fél 5 millióra tétetik, s kivitelnk jelentékenyebb részét (5—6—7 százezer db.) délnyugati szomszédaink szolgáltatják soványan, melyeket iparos gazdáink javitnak fel, hogy érdemes legyen a továbbvitelre. Ily formán voltak ezelőtt az u. n. „sóre” (moldva-oláhországi kurtaszaru) marhákkal, melyek most az Al-Duna vidékéről a galicziai vasuton vitetnek Bécsbe, Boroszlóba, Berlinbe stb. Megemlítjük még a házi szárnyasokat, melyek jelentékeny mennyiségű hust és állati terményt szolgáltatnak részint a belföldi fogyasztáshoz, részint nyugati szomszédaink számára. (Kivitel 2—3 mill. db. szárnyas 2—3 mill. ft értékben; 3—3 és fél millió ft áru tollak; 50—60 mill. tojás egy millió ft értékben). De nem számítjuk ide a lovakat, őszvéreket, szamarakat, melyek husa Magyarországon élelmészeti jelentőséggel nem bír, s ime már kimerítettük az élelmészeti szempontból jelentékeny hus és zsir, s állati terményt szolgáltató forrásokat. Legfeljebb a halászat s vadászat eredményeit említjük még fel, melyek azonban kivált kiviteli

szempontból folyóinkhoz s területünkhez viszonyítva nem kielégítőek.

Mennyire nem kielégítő állattartásunk említett mérve, világos onnan is, hogy egy-egy „redukált” marhadarab nálunk (és Ausztriában is) csak 400 font, míg Nyugat-Európa előre haladt államaiban 660 font. Redukált marhadarabnak nevezzük a következő egyenértéket: egy redukált marha anyja, mint kétharmad ló, vagy 10 darab birka, vagy négy darab sertés, vagy nyolcz darab kecske, vagy három darab őszvér, vagy számár. Nem is láthatjuk el táplálékkal gazdasági állatainkat, kivált Magyarországon, mert itt még kevesebb takarmány termelik, mint Ausztriában, melynek állattartása szintén nem kielégítő.

(Folyt. köv.)

IDEGENEK KOLOZSVÁRTT.

— Jul. 26-án. —

Biasini szálloda.

Sinkovits Bálint orvos Deésaknáról. Kendeffy birtokos. Ornstein József Doboka. Dr. Rosenberg és családja Gráczból. Zatay Márk Debreczenből. Jósá Jánosné M.-Vasárhelyről. Simai Antal Mőcsről. Rensowszky János ügyvéd, N.-Bányáról. Sauer József és leánya Szébenből. Dr. Medveczky.

Hungária szálloda.

Horváth tábornok, B.-Pestről. Miksa Imre B.-Hunyadról. Hinecz Brassóbol. Keszler szesgyártulajdonos, Szébenből. Wallerster kereskedő, Bécsből. Aronsohn Brassóbol. Rosenstek kereskedő, Bécsből. Telegdi kir. járásbíró Mőcsről.

— jul. 27-én. —

Hungária szálloda.

Deák Ferenczné Szováthról. Gárbera Bertha Szováthról. Steim Jácob kereskedő, Párisból. Masson Bonty kereskedő, Párisból. Köbel kereskedő, Bécsből.

Pannonia szálloda.

Posner Maschust Sz.-Somlyóról. Kauer Ferencz Verestoronról. Olasz Dőme kereskedő, Udvarhelyről. Kálmán Pali N.-Szébenből. Körmöczy József vendéglős, M.-Ujvárról. Friedmann mérnök, Csucsáról. Schwarcz Józef N.-Szébenből.

A budapesti árutőzsde hivatalos árjegyzetei

1880. év július hó 27.

	Minőségű suly	Ára 100 kgr.-nak			
	Hectoliterenként				
B á z a :	kgr.		frt.	kr.	frt.
Bánási	72 8—74 6				
„	76 4—78 3		10	—	10 30.
Tiszavidéki	72 8—74 6				
„	76 4—78 3		9 80.	—	10 10.
Pestvidéki	72 8—74 6				
„	76 4—78 3		—	—	—
Fehérmegyei	72 8—74 6				
„	76 4—78 3		9 95.	—	10 25.
Bácskai	72 8—74 6				
„	76 4—78 3		—	—	—
R o z s :					
Magyar.	70 —72		8.25.	8 50.	
Á r p a :					
Takarmány	60 —62		—	—	—
Maláta	62 —68 7		—	—	—
Z a b :					
Magyar	36 4—40 1		—	—	—
T e n g e r i :					
Bánási	—		6 90.	6 95.	
Másné	—		6 80.	6 58	
R e p e z e :					
Káposzta	—		12	—	12.
Bánási	—		12	—	12.
K ö l e s :					
Magyar	—		7 75.	8 06.	
S z e k a n y :					
Buza tavaszra szállítandó	74 7—		—	—	—
Buza Szempt.—Ok-tób. szállítandó	—		9 70.	9 75.	
Rozs tavaszra szállít. 69 2—	—		—	—	—
Tengeri Máj.—Jun. szállítandó	—		5.57	5.62.	
Repeze káposzta Aug.—Szept. szállítandó	—		12	—	12.
Repeze bánási Jul.—Aug. szállítandó	—		—	—	—
Szesz (nyers) 100 liter százalékként	—		34.	—	—

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KÁROLY.

NYILTÉR.*)

Kerestetik

egy, a gépvarrásban tökéletesen jártas kisasszony, tisztességes családból, mint elárusítóné. Értekezhetni e lap kiadóhivatalunk.

— **Öt szobára** való elegáns butorzat van eladó Bánfi-Hunyadon, elköltözés következtében jutányos áron. Bővebb értesítést ad kiadóhivatalunk.

* E rovat alatt megjelenő ezikekért szerzői felelősséget sem vállal a szerk.

A szünidők alkalmából k é j v o n a t o k félmenetárakkal Kolozsvárról Gráz, Fiume, Triestbe és Cormons-on át vasúton Velenczébe.

Az idei augusztus 7-én Budapestről (déli pályaudvar Budán) esti 7 óra 45 perckor Gráz, Triest és Velenczébe elinduló kéjvonathoz csatlakozó, — s 2 nappal megelőzőleg Budapestre közlekedő személy vonatokhoz (gyorsvonatok kivételével) rendkívüli mérsékelt, 17 napra érvényes menet-térít jegyek adatnak ki, a következő árak mellett u. m.:

Kolozsvárról Grázba	II. oszt.	33.73.
	III. „	23.04.
„ Fiume vagy Triestbe	II. „	44.63.
	III. „	31.64.
„ Triest és Velenczébe	II. „	56.63.
	III. „	40.14.

A Triest, Fiume és Velenczébe leendő odautazás alkalmával, a világhírt Adelsbergi barlang is meglátogatható.

A jegyek érvénye 17 nap. — Visszatérő bármely menetrenddel közlekedő személyvonattal (gyorsvonat kivételével). — Szabad poggyásztul nem engedélyeztetik. — Gyermekkért további ármérséklet megállapítva nincsen.

Ezen kéjmenethez a m. kir. államvasútak keleti vonalán még következő állomásokon u. m. Brassó, Segesvár, Erzsébetváros, Medgyes, Szeben, Maros-Vásárhely, Nagy-Enyed és B-Hunyadon, adatnak ki ily jegyek Gráz, Triest és Velenczébe.

Bővebben a m. kir. államvasútak keleti vonala állomásain kifüggesztett Plakátokból; valamint ugyanott és kiadóhivatalunkba kimerítő magyar- és németnyelvű Program díjtalanul kapható.

G. Schroekl
I. Wiener Reisebureau.

(280)

1—1

Semmi szédelgés!

A cs. k. zálogházból Bécsben kiváltott

z s e b ó r á k

még eddig nem képzelt kivételes árákon
70 százalékkal alább
a megszerzési értéken.

Különböző órábiztonságos raktárak, a melyek Sveiz legjelentékenyebb gyáraival állottak összeköttetésben a cs. k. zálogházból kerültek s nem váltattak ki, ennek folytán az árverezés alkalmával nevetségesen hihetetlenül olcsó árakban a mi kezeinkbe kerültek.

Azon helyzetben vagyunk tehát, hogy valódi arany, ezüst és nickel órákat mind kitűnő svájci gyártmányú, öt évi futtással mellett csak azért, hogy pénzünket visszakapjuk a gyári áránál 70 százalékkal olcsóbban árúsítunk el. Az órák tehát csaknem INGYENBE jönnek.

Minden embernek, legyen szegény vagy gazdag, csak szüksége van egy órára, mely gyakran legbiztonságosabb barátja és kísérője az egész életén át, most egy annyira kellemes és soha viszi szíve nem tért alkalmat kínálkozik mindenkinek, hogy csaknem semmiért egy solid finom biztosított és precíz kiegészítő órákat szerezzon, mivel az órák gyári személyzetünk által újra szabályoztatnak. Minden óra a svájci gyári jeggyel van ellátva.

A kezesség annyira biztos, hogy ezennel magunkat nyilvánosan kötelezzük minden akadály nélkül visszaadni a pénzt.

A ki tehát egy kitűnő hihetetlenül olcsó öt évre biztosított kitűnően járó zsebbel órát csaknem ingyen akar birni rögtön küldje be megrendelését, mert azt mindenki a maga részéről is megfoghatónak fogja találni, hogy az órák mindenfelé nagy gyorsasággal elkelnek.

Kimutatása a zsebbeli óráknak:

Egy zsebbeli cylinder óra nehéz ezüst nickelből percekre szabályozva, metszve quilloshirozva, 15 rubinon járvá, lapos üveggel, email ezimlappal, extra porvédővel, a legfinomabb óra óralánczát együtt előbbi ára 12 frt, most csak 5 frt 50 kr. Ugyanez finomul aranyozva igen pompás, helyettesít bármiféle aranyórát, csak 6 frt 50 kr.

Egy anker zsebbeli óra nehéz ezüst nickelből, igen finom percekre szabályozva, metszve, quilloshirozva, 15 rubinon járvá, lapos üveggel, email ezimlappal, másodperczmutatóval, igen finom talmiarany fazon lánczozal, előbbi 7 frt, most csak 20 frt. Egyike a legjobb és legkitűnőbb óráknak.

Ugyanez nehéz aranyozással a legpompásabb kivitelű, a legteljesebb helyettesítője bármely óra a legfinomabb double aranyból, fogantyuján külön nélkül felhuzható biztosítás mellett, órák időre megtartja arany színét kitűnően percekre szabályozva, kettős feddéllel díszes email ezimlappal, szabadalmazott gépezettel, díjkorozott vagyon óra talmi arany lánczozal együtt, korábban 24 frt, most csak 8 frt 50 kr.

Ezen órák száma csekély.

Egy ezüst remontoir óra valódi 13 próbás ezüstből, a cs. k. belyegző hivatal által kipróbálva, fogantyuján külön nélkül a felhuzása, ellenzárral, mutató igazítóval a legfinomabb kiváltság, gal, a legbiztonságosabb szabályozva, lapos üveggel, email ezimlappal, másodperczmutatóval, ezen kívül belül kristály-borítékkal és nickel művel, mindenki által átlátható, hogy a legjobb, legelősebb, legegységesebb óra a világon, előbbi ára 30 frt, most csak 14 frt.

Egy ezüst anker óra valódi, a cs. k. belyegző hivatal által próbázott nehéz 13 próbás ezüstből, 15 rubinon járvá, a legfinomabb másodpercekre szabályozva, lapos üveggel, email ezimlappal, másodperczmutatóval, azon kívül új electrolgávan uton aranyozva úgy, hogy a világ minden aranyművese sem képes megkülönböztetni a valódi, gyakran oly drága tőken megszerzett arany óráitól. Előbbi ára aranyozás nélkül 24 frt, most aranyozással együtt csak 12 frt 50 kr.

Egy ezüst cylinder óra valódi 13 próbás ezüstből, a cs. k. belyegző hivatal által próbázva, 8 rubinon járvá, percekre finomul szabályozva, azon kívül új electrolgávan uton aranyozva, úgy, hogy az igaz arany óráktól nem különböztethető meg előbbi 15 frt, most csak 6 frt 50 kr.

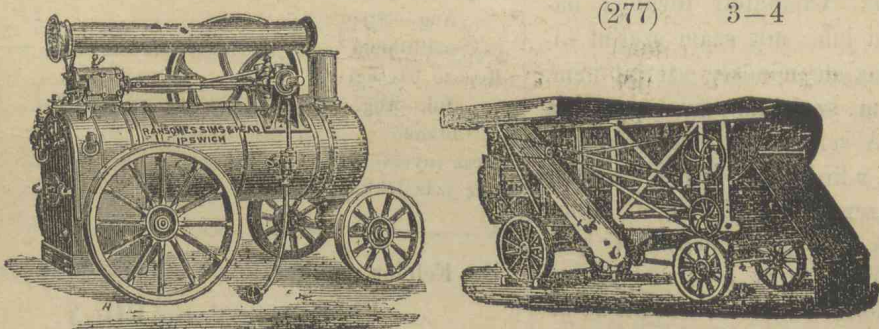
Egy női óra valódi 14 karatos aranyból a cs. k. belyegző hivatal által próbázva, igen finom elegáns óra a legfinomabb arany fazon nyaklánczozal és legfinomabb bárony étuivel, előbb 30 frt, most csak 19 frt 50 kr. Ilyen még sokaság létezik.

Egy 14 karatos arany remontoir ára 40—50 frt, mind a legfinomabb, savonette órák melyeknek azelőtt 100 frt volt az ára.

Csim:

9—12

Uhren Ausverkauf von A. Fraiss,
Rotherthumstrasse 9, Parterre, gegenüber dem erzbischöf. Palais,
WIEN.

(277)

3—4

CSÉPLŐGÉPEK.

Ransomes, Sims és Head-féle javított gőzcséplőgépek 2½, 3, 4, 6—20 erőre, Hofherr M-féle új vontatható szab. járgány fogas cséplőgép készletek tisztító szerkezettel s zsákoló készülékkel 2—4 lőrére, kézi cséplőgépek fa- és vasállványon, szalmarázóval vagy a nélkül, Baker-féle szelelő, választó- és tisztogató-rosták.

Gyári raktára az eredeti Mayer-féle „Trieur“-öknek konkoly-, búkköny-, és zabválasztó szerkezettel. — Gabonaszákok gyári áron, kedvező feltételek mellett kaphatók

Tauffer Ferencz kereskedésében

Kolozsvártt.

Mindenkinek egészséget

BORSZÉK.

Gyógyhelyiség, Csikmegyében, fürdőidény-re (saison) kezdetét veszi június hóban és tart szeptember 10-ig. Vasas-földes-égyéves szénsavval telített kellemes ízű ásvány-savanyú-vizei hideg és meleg fürdői kitűnő eredménnyel használtattak és ajánlatnak gyomor bélesatona, légzőszervek betegségeiben; vészségénység, görvélly, angolkór, húgy- és nemzőszervi bajokban; csúsz és közsvény, máj és lépvérbőség és az idegrendszer többféle bajaiban, sőt az éghajlati gyógymóddal egybekötve kedélybetegségeiben is.

A borszéki savanyú-víz, mely egész Európában el van terjedve, s melyből évenként, már is több, mint 3 millió palaczviz hozatik forgalomba, nemcsak mint gyógyvíz, hanem mint ivóvíz magára vagy borral vegyítve kellemes üdítő ize; dús és állandó kötött szénsavtartalma s zavartalan kristály tiszta átlátszó tulajdonainál fogva a Continensen ismert savanyú vizek között első helyen áll, s méltán megérdemli a savanyúvizek „királya“ címét.

A fürdők a legnagyobb csín-, rend- és kényelemmel vannak berendezve, és a természet helyi nagyszerűségéhez képest fűdől és szórakozásra jól berendezett nagyszerű fenyves-sétányok kínálkoznak.

Füldőorvos ez idő alatt Dr. Fejér Dávid (az összes gyógytudományok tudora; múlt s kiérdemesített sebészeti tanársegéd).

Van jól berendezett gyógytára, okleveles gyógyszerész kezelése alatt, van távirda és postahivatal; olvasó-, teke- és zongora-terem; jól berendezett vendéglők s kényelmes bér-lakházak stb. Zenével a publikumot Salamon János híres kolozsvári kitűnő zenekara gyönyörködteti; gondoskodva van a közbiztonság és közegészségügy háborítlan fentartásáról, s végül a közlekedés könnyítése és a n. é. fürdő-vendégek ulti kényelmének eszközzése szempontjából közvetlen Borszék- és Sz.-Régen között már az időre július 1-től kezdődőleg társas-gyorskocsi közlekedés létesített, két ruganyos kocsival hetenkint kétszeri közlekedéssel.

Utasdíj: egy 4 személyből álló család után Régentől Borszékig, vagy vissza egy menet 25 frt. személyenként pedig 7 frt 50 kr. o. é. 3—12 éves gyermekek és cseléd-személyzet fele díjjal.

Felvételi iroda Sz.-Régenben a „fehérbárány“ vendéglőben, Borszéken a gyorskocsi szállodában.

Kelt Borszéken, 1880. május hóban.

A borszéki üzlet- és fürdő-igazgató
bizottmánya.

(209)

10—*

se me i l e x o t i p n t e l i o p r n i s o s y s

AZ EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK

LEGJOBBAK A VILÁGON

5 forint részletfizetés
HÁVI
mellett

AZ UTÁNZÁSOK ELLEN
ÖVAKODÁS AJÁNLATIK

ÖTÉVI TELJES
JÓTÁLLÁS

NEW-YORKI
SINGER TÁRSASÁG TÖL.
EGYES GÉP A JECYET VISEL

Vezérügynökség Neidlinger G.

(281)

Kolozsvártt, Bel-Közp u. 5. sz.

1—54

Borgói Papirgyár Erdélyben.

Ezennel van szerencsém a tisztelt üzletvilágnak és nagyérdemű közönségnek szíves tudomására hozni, hogy

Papirgyártmányaim

u. m. merített író-, nyomda-, zacskó- és csomagolópapírok, kizárólagos elárúsításával a

Dietrich Sámuel cézget

Kolozsvártt

biztam meg; kérem tehát minden nekem szánt rendelményt nevezettséghez intézni, mely minden megrendelés

eredeti gyári árákon

gyorsan és pontosan eszközöl.

Teljes tisztelettel

Haltrich C. G.,

a Borgói papirgyár tulajdonosa.

Minták és árlapok rendelkezésre állanak.

(270)

4—10

Nyomatott a „KELET“ nyomdájában Kolozsvártt.

Simonffi István gazdasági gépész gépgyára Kolozsvártt.

Van szerencsém tudatni a nagyérdemű közönséggel, hogy jelenlegi gépgyáram az újabbkori igényeknek megfelelőleg, segéd-gépekkel el van látva és így elvállal bármily külföldi gyártmányú gépeket kijavításra a legpontosabb kiszolgáltatás és igen jutányos árak mellett, nevezetesen:

gépeket, gőzcséplőgépeket gőzszivattyukat, kút- és malom-szerkezeteket és bármily tizedes vagy más rendszerű mérlegeket,

Készletet tartok saját gyártmányaimból, nevezetesen:

vasekékből, eketaligákból, kézi cséplőgépekből, rostákból, kukorica morzsolókból, szeeska és repavágók-ból és egyéb gépekből,

melyeket jutányos árak mellett a t. cz. közönség becses figyelmébe ajánlani bátor vagyok.

(28)

38—52

SIMONFFI ISTVÁN,

gazdasági gépész és gépgyáros.

Simonffi István gazdasági gépész gépgyára Kolozsvártt.

Az ipar- és kereskedelmi akadémia

(262)

Grázban

2—*

ez évi szeptember 16-án 18-ik iskolai évébe lépik. Az intézet két szakosztályból áll, a kereskedelmi és kereskedelmileg iparos szakosztályból; gondoskodik a tanulók alapos elméleti és gyakorlati kiképzéséről.

Az akadémiaát végzeteknek joguk van, az egy évi önkéntes szolgálattételre, ha beléptek előtt az algyunasiomot, vagy az alreáliskolát jó eredménnyel végezték. Oly tanítványok részére, kiknek a fenti előkészítések hiányzik, rendelkezésül áll egy külön előkészítő tanfolyam az önkéntesi vizsga készülésére.

Minden egyéb kérdésekre u. m. felvétel, elhelyezés stb. kimerítő felvilágosítással és ajánlatokkal szolgál.

Az ipar- és kereskedelmi akadémia igazgatósága Grázban.

Dr. ALWENS, igazgató.

100 kilo „hydr.“ vizhatlan mész 3 frt 75.

100 „ valódi portlandi cement 6 frt 50.

Található készpénz fizetés mellett Kolozsvártt

BOKROS ÁDÁM

vas- és fűszerkereskedésében.

(258)

6—*

A Frankfurti Eczet Essenciából készült

ECZET

téli besavanyításra a legjobb, mely nem romlik és nem penészedik meg, ajánlom a nagyérdemű közönség figyelmébe.

Ugyszintén kapható raktáromban kitűnő

Pallérozó por

mi egyedüli a maga nemében, lehet, — aranyat, ezüstöt, rezet, pléhet, a legszebben kipallérozni valamint ablak üvegeket tükröt stb. vízzel vegyítve a legfényesebben kitisztítani.

Kapható hid-utczai 3. sz. alatti raktárban a köhid melletti szeglet-boltban

Schopf Bélánál.

(264)

3—18

Hutflesz Károly

KOLOZSVÁRTT.

(43—*)

megvásárol mindenemű magyar és osztrák állampapírt, sorjegyet, arany- és ezüst pénznemeket, s leszámítól escomptírt) mindenféle nyereményeket és szelvényeket 3 hóval a lejáratú idő előtt, s eszközöl minden bel- és külföldi helyeken történendő bármily összegű fizetéseket.

AJÁNLJA DÚSAN ELLÁTOTT

Fűszertárát, bórkereskedését,

ugy saját gőz- (henger)- malmi

LISZTEIT,

ugy szintén kitűnő minőségű

fagygyugyertya és szappan-gyártmányait. (21)